

DE DUITSCHE WEERMACHTS- MANOEUVRES 1937

DOOR M. R. H. CALMEIJER,

Kapitein van den Generalen Staf.

In September 1937 werden in DUITSCHLAND voor het eerst „weermachtsmanoeuvres” gehouden, d.w.z. manoeuvres, waarbij de drie deelen der weermacht — leger, vloot en luchtmacht — onder gemeenschappelijk bevel optraden. Voorbereiding en uitvoering van een dergelijke gecombineerde oefening worden in DUITSCHLAND vergemakkelijkt doordat reeds in vreedstijd de drie weermachtsdeelen een gemeenschappelijken opperbevelhebber hebben in den Veldmaarschalk VON BLOMBERG, tevens Minister van Oorlog (= in ons ambtelijk Nederlandsch „van Defensie”). Bovendien was ook de burgerbevolking op ruime schaal ingeschakeld, daar tot ver buiten het eigenlijke manoeuvregebied (o.a. te BERLIJN) luchtafweer en luchtbeschermingsdienst, met verduistering, enz. in werking traden. Het is te verwachten, dat men in dit laatste opzicht in de toekomst nog verder zal gaan, want Luitenant-generaal HALDER, hoofdhulp Leider bij het leger, schrijft daaromtrent in „*Die Wehrmacht*” van 28 Sept. 1937: „Het is een kwestie van tijd, wanneer wij de eerste groote manoeuvres zullen beleven, waarbij het geheele dagelijksche leven van de burgerbevolking in een uitgestrekt gebied voor zekeren tijd aan de eischen van de oorlogswerkelijkheid wordt onderworpen en ieder staatsburger manoeuvredeelnemer wordt”. Dat de „totale oorlog” een dergelijke voorbereiding eischt, is een consequentie, die zich o.i. inderdaad opdringt. Generaal DEBENEY, oud-Chef van den Generalen Staf van het Fransche leger, die in het dagblad „*Excelsior*” van 15 Nov. j.l. een beschouwing aan de Duitsche manoeuvres wijdde, brengt het nieuwe aspect van deze „oefening in den totalen oorlog” naar voren in de woorden: „La caractéristique principale de ces manoeuvres semble donc bien avoir été le souci de la guerre totale en mettant en oeuvre sous un même commandement l’armée, la marine, l’aviation et même la population”.

Aan de weermachtsmanoeuvre lag, in het kort weergegeven, de volgende *onderstelling* ten grondslag. Een Blauwe Ooststaat en een Roode Weststaat, wier gemeenschappelijke grens wordt gevormd door een N.-Z. lijn dwars door Duitschland getrokken, geraken in oorlog. Tot Blauw behoort ook Oost-Pruissen. Rood heeft een voorsprong bij de concentratie verkregen en opent het offensief. Blauw brengt over zee troepen uit Oost-Pruissen over, hetgeen de Roode marine tevergeefs tracht te verhinderen.

Bij het begin der operatiën werd de Roode *luchtmacht* massaal ingezet voor het *telkenmale herhaald bombardeeren van BERLIJN, de Blauwe hoofdstad*, „niet zoo zeer wegens de daarmede aan te richten materiele schade, als om de moreele kracht van den vijand in dit levenscentrum te schokken” (Majoor van den Gen. Staf LAMEY in „*Die Wehrmacht*”). De Blauwe luchtmacht trachtte zulks

te beletten. Hierdoor moest Rood zijn prooi loslaten en ontspon zich een *strijd om het overwicht in de lucht*. Naarmate de legers elkaar naderden, werden de luchtsrijdkrachten meer en meer ingezet in *rechtstreeksche samenwerking met de strijdkrachten te land*, waarbij een legerkorps op een zwaartepunt zich verscheidene eskaders gevechtsvliegtuigen zag toegewezen. De Britsche Generaal-majoor TEMPERLEY, die als gast van Maarschalk VON BLOMBERG de manoeuvres bijwoonde, zegt omtrent het optreden van deze gevechtsvliegtuigen in de „Daily Telegraph”: „De geweldige schaal waarop de gevechtsvliegdiens werd ingezet tegen vijandelijke troepen en artillerie overtrof alles, wat wij in dit opzicht tot dusver zagen. Deze strijdwijze zal in een toekomstoorlog een rol van betekenis spelen”. Dit oordeel wordt o.i. bevestigd door de berichten uit SPANJE en CHINA. Punt 41 van onze „*Gevechtshandleiding*”, ongetwijfeld juist met het oog op de luchtsrijdkrachten, die wij bezaten toen dit punt werd geschreven, zal, nu ons leger een modern leger gaat worden, o.i. dan ook moeten worden herzien.

De luchtsrijdkrachten werden derhalve op zeer soepele wijze gebruikt, nu eens gecentraliseerd, dan weer gedecentraliseerd, zooals alleen mogelijk is bij het bezit van een luchtmacht, in tegenstelling tot luchtsrijdkrachten, die van te voren over leger en vloot zijn verdeeld.

Te land werden de Roode operatiën in MECKLENBURG ingezet met een *vleugeloperatie van een pantserdivisie*. Deze divisie (verkenningafdeeling; vechtwagen brigade van twee regimenten à twee afdeelingen à vier compagnieën wagens; gemotoriseerde brigade van twee regimenten; pantserafweer afdeeling; regiment lichte houwitsers; trein) werd 's nachts gereed gesteld in een zeer moeilijk terrein onder stroomenden regen. Des morgens brak zij door den nog slechts zwak bezetten Blauwen vleugel heen, rukte in den loop van den morgen ongeveer 15—20 km op en wilde zich tegen den rug van de Blauwe hoofdstelling keeren. Het terrein van deze opmarsch (zie „Reichskarte” 1 : 100.000 „Einheitsblatt” 36) is opmerkelijk met het oog op de capaciteit van de Duitsche vechtwagens. Het bestaat uit heuvelachtig bouwland, met verheffingen tot omstreeks 85 m, waartusschen weilanden en boschperceelen van naald- en loofhout. In de opmarschrichting voerde geen enkele kunstweg, slechts landwegen en voetpaden. Door de voorafgegane slagregens was de bodem doorweekt en werkte „wie Schmierseife”. Echter kwam in het opmarschterrein geen enkele waterloop voor.

Tegen den middag stieten de vechtwagens op een Blauwe *grendelstelling* ter breedte van omstreeks 15 km. Deze vond aanleuning aan twee meren en steunde in front op enkele groote boschperceelen en dorpen. Zij was bezet door *Blauwe reserves*, bestaande uit een regiment infanterie, gemotoriseerde pantserafweercompagnieën en gemotoriseerde pioniercompagnieën. De pioniers hadden met hun mijnen — zoomede door verhakkingen — de bosch- en dorpsranden versperd. Het pantserafweergeschut beheerschte het open tusschen-terrein, de infanterie sperde met haar vuur tegen 's vijands infanterie en belette zodoende mede een Roode terreinverkenning. Wij zien hier *de drie elementen, waaruit de reserve van een groote eenheid moet bestaan*, wil zij werkzaam zijn. Tevens zien wij *de pioniers met hun mijnen optreden als strijdende troep, niet achter, maar in het front*. De hedendaagsche pioniers zijn dan ook niets anders dan infanterie strijdende met technische wapenen, in de eerste plaats met mijnen. Voorts wijzen wij op de *verhoogde betekenis van bosschen en dorpen in een verdedigingsstelling*.

Voor deze versperring hield de pantserdivisie halt. Zij zou haar waarschijnlijk

hebben kunnen doorbreken, doch niet dan na een tijdroovende voorbereiding (verkenning, opruiming van mijnen door artillerievuur) of ten koste van overmatige verliezen. De D.C. gaf er den voorkeur aan, nog verder om te halen en zoodoende de Blauwe grendelstelling te omtrekken. Nog in den middag werd deze manoeuvre volbracht en na een marsch van nogmaals 30—35 km bevond de Roode pantserdivisie zich tegen het vallen van den avond op ongeveer 10 km achter de Blauwe hws. zonder echter dien dag tot den aanval in 's vijands rug te kunnen over gaan. Een inzender in de „*Deutsche Wehr*” van 28 Oct. 1937 meent, dat een moderne cavalerie-divisie dit wel zou hebben volbracht, daar zij sneller zou hebben kunnen oprukken. Het is o.i. echter de vraag of deze niet reeds in den vroegen morgen bij het doorbreken van den Blauwen vleugel zou zijn gestrand.

„Wie omvat, wordt omvat”. Den volgenden morgen zag de Roode pantserdivisie zich zelf bedreigd. De Blauwe Opperbevelhebber had in den nacht een juist geconcentreerde divisie doen oprukken om de in den rug der Blauwe stelling doorgedrongen tegenstander zelf in den rug te vatten. Nu bleek echter wederom de groote soepelheid van de Duitsche pantserdivisie. De op motorvoertuigen verplaatsbare brigade vormde, gesteund door de artillerie, snel een verdedigend front. Hierachter stelde de pantserbrigade zich op. Toen de tegenstander tot den aanval was overgegaan en zich op het Blauwe front had vastgebeten, gingen de Roode vechtwagens hier doorheen tot een tegenoffensief over, met als resultaat, dat de Roode divisie uiteen werd geslagen en voor de rest van den dag uitviel.

Het succes uitbuiten kon de pantserdivisie niet, daar zij thans haar eigenlijke opdracht: „aanval in den rug van de Roode stelling” moest vervolgen. Deze stelling was intusschen door een frontalen aanval gebonden en de bezetting geraakte dus nu tusschen twee vuren. Het resultaat was een bijna volkomen „*CANNAE*”. Van het gros eener divisie konden slechts „*Trümmer*”, zooals Majoor LAMEY het in zijn reeds geciteerd artikel noemt, tegen den avond door een opengebleven gat ontkomen. Hier hadden wellicht „*valschermtroepen*” een taak kunnen vinden om ook dit gat te stoppen! Dit jongste wapen trad te dezer plaatse echter niet in werking.

Na deze successen — een divisie uiteengeslagen, beslissend bijgedragen tot de vernietiging van een tweede divisie — moest de pantserdivisie worden teruggenomen om het zeer vervuilde en met leem overdekte materieel na te zien.

De in het voorgaande in enkele lijnen weergegeven operaties toonen duidelijk tot welke capaciteiten een moderne pantserdivisie met haar hulpwapens in staat is, doch tevens aan welke beperkingen haar optreden is gebonden. Mijnversperringen en pantserafweergeschut — bewaakt door infanterie — kan zij niet zonder meer onderste boven rijden. Voor terrein- en bodeminvloeden blijft zij gevoelig, al wordt het materieel ook in dit opzicht steeds verbeterd.

Men hoede zich er voor uit de ervaringen in SPANJE tot onderschatting van het pantserwapen te geraken. Allereerst treden bij één aanval, zooals bij de onderhavige manoeuvres vertoond, op enkele km's frontbreedte, wellicht vier maal zooveel vechtwagens op als zich op het geheele honderden km's lange Spaansche front bevinden. Voorts is dit laatste materieel datgene, wat anderen wel kwijt hebben willen zijn. En tenslotte . . . er wordt in SPANJE geen aanval van eenige beteekenis meer ondernomen zonder steun van vechtwagens!

Op een der laatste manoeuvredagen volbracht het pantserwapen aan Blauwe zijde nog een opmerkelijke verrichting. De rollen waren toen omgekeerd.

Blauw was, na aankomst van versterkingen, o.m. uit OOST-PRUISSEN, tot den aanval overgegaan. Na een vergeefsche poging 's vijands front te doorbreken, ging een Blauwe *pantserdivisie* volkomen verrassend tot een *nachtelijken aanval* over. Deze werd in de lucht begeleid door eskaders gevechtsvliegtuigen. Van gericht vuur kan daarbij geen sprake geweest — echter ook niet bij de afweerwapenen — doch de moreele indruk moet geweldig zijn geweest. Een der manoeuvre deelnemers beschrijft dit in het meermalen geciteerde „*Wehrmacht*” nummer met de volgende woorden.

„Mit dem Geheul eines aus dem Firnament heranrasenden Dämonenheeres fegen feindliche Jäger heran. Eine Kette, zwei Ketten, eine ganze Staffel.

Deutlich hört man ihre M.G.'s durch das Geheul der Motoren hindurch. — — —

Dann ein immer mehr anschwellendes Fauchen und rhythmisch gleichmässiges Klirren.

Panzer, und immer neue Panzer. Sie wachsen aus der Nacht, und vor ihnen her tanzt ein mörderisches Feuerwerk von Funken, ein Gestiebe weissglühender Punkte. Das Feuer aus unzähligen M.G.-Läufen, aus Kampfwagen und Abwehr, erfüllt das Gewölbe der Nacht mit einem einzigen ungeheuren, metallischen Schrei.

Panzer, und noch einmal Panzer! Schatten und Feuerzungen, wohin man sieht!

Jetzt von links her, jetzt im Rücken . . .

Die am Dorfrand gestaffelten Paks haben da und dort ihr Ziel gefunden, aber längst sind sie überrannt.

Neue Schatten gebiert die Nacht, und jetzt ist es das Ende.

Wie eine erlöschende Flamme sinkt das Getöse in sich zusammen. Überall, auf beiden Seiten, summt jetzt der Strom in den Fernsprengeräten auf, hasten Melder durch die Nacht, fegen Krafträder durch Waldwege und Wiesenpfade:

„Panzerwagen durchgebrochen!”

Wij gelooven niet, dat het mogelijk zal zijn bij een dergelijken aanval diep door te stooten, nog minder dan bij een nachtaanval met infanterie. Wel moet het mogelijk worden geacht op deze wijze een bijna verkregen doorbreking te voltooiën of — kort voor het aanbreken van den dag — een aanval in te leiden.

Welk een gelukkige beslissing dat, blijkens een onlangs afgelegde verklaring van den Minister van Defensie, het Nederlandsche leger eerlang ook over vechtwagens zal kunnen beschikken en dan, met en tegen deze wagens, eindelijk de ervaringen zal kunnen gaan verzamelen, waarover anderen reeds in zoo ruime mate beschikken!

Bij de *zeven dagen* durende manoeuvre werd buitengewoon veel van aanvoerders en troepen gevergd, doch bovenal van de *infanterie*. Ondanks alle technische hulpmiddelen blijft de infanterie in het Duitsche leger dan ook het hoofdwapen, waarbij het een eer is te mogen dienen. „*Ein Heer ist so gut oder so schlecht wie seine Infanterie*”, schreef Maarschalk VON BLOMBERG in het 15 Nov. j.l. verschenen eerste nummer van het nieuwe tijdschrift „*Deutsche Infanterie*” en noemde daarbij „der einfache Infanterist” „der hochachtbarste Soldat der deutschen Armee”. Niet alleen met woorden, doch ook met daden

wordt deze opvatting tot uitdrukking gebracht. De uitrusting der infanterie is de laatste jaren steeds verbeterd, aan de infanterie wordt het grootste percentage vrijwilligers toegewezen, een *oefentijd van twee jaar* acht men noodig om eenheden te vormen, die geheel „ingespeeld” zijn, terwijl men voor de opleiding van den enkelen man en de kleine eenheden één jaar het minimum acht.

„Langemark sollte all denen eine Warnung sein, die da wännen, dasz sie einen vollwertigen Kämpfer der Infanterie nach kurzer Abrichtung ins Feld zu stellen vermögen” schrijft Generaal-majoor METZ, leeraar aan de „Kriegsakademie”, in het „Handbuch der neuzeitlichen Wehrwissenschaften” (Zweiter Band, blz. 323).

Het resultaat van de Duitsche opleiding beschrijft Generaal TEMPERLEY met de woorden: „Ik zag de infanterie van een divisie bij den aanval. Zij ging geopend voorwaarts. Haar formatie was ijler dan verleden jaar. Elk voordeel, dat het terrein bood, werd uitgebuit en de lagere aanvoering was uitstekend”.

Ook voor de Nederlandsche infanterie gloort thans een nieuwe dageraad. Verlost van haar „bloedarmoede”, zal de voor onze omstandigheden aanneemelijke eerste-oefentijd van 11 maanden in staat stellen volwaardige aanvoerders en troepen te vormen. Dat deze tijd intensief zal moeten worden benut om dit resultaat te bereiken, kan slechts worden betwijfeld, door wie niet weet wát eigenlijk in een modern leger moet worden geoefend. Men bedenke daarbij ook, dat het niet gaat om het doorloopen van een afgepaste hoeveelheid „leerstof”, maar om het vormen van *soldaten*, d.w.z. zelfbewuste weerbare mannen, moreel en fysiek gestaald om den verschrikkingen van den modernen oorlog het hoofd te bieden, samengesmeed tot hechte eenheden, onder aanvoerders die, door tal van oefeningen, in staat zijn het in hun handen gelegde oorlogsinstrument met zelfvertrouwen te hanteeren.

De manoeuvres werden besloten met een demonstratieven aanval, waarbij alle wapens, in een grootsche machtsontplooiing op een betrekkelijk kleine ruimte, onder de oogen van HITLER en MUSSOLINI hun volle kunnen toonden.

Het tijdschrift „Wehrmacht”, uitgegeven door het „Reichskriegsministerium” teneinde kennis en begrip omtrent de weermacht onder het volk te verbreiden en voor zeer geringen prijs aan alle kiosken, enz. te verkrijgen, deed een fraai geïllustreerd extra-nummer het licht zien, dat op populaire wijze de bevolking in kennis stelde met het verloop der manoeuvres en zodoende er toe bijdroeg den reeds zoo hechten band tusschen volk en weermacht nog te versterken.

NIEUWE UITGAVEN

„Handbuch des Völkerrechts”. Das System der politischen Staatsverträge seit 1918, door PAUL BARANDON. Uitg.: Verlag von W. Kohlhammer, Stuttgart 1937. Prijs: RM 16.—.